

**HRAD MURÁŇ - prehľad vykonaných aktivít v roku 2018
v rámci projektu Ministerstva kultúry SR podprogram 1.4:
„Zapojenie nezamestnaných do obnovy kultúrneho dedičstva“**

Obec Muráň, vlastník NKP Hrad Muráň, sa v roku 2018 po šiesty krát zapojila do národného programu „Zapojenie nezamestnaných do obnovy kultúrneho dedičstva“. Na základe pridenej dotácie z MK SR a v spolupráci s ÚPSVaR v Revúcej zamestnala pre práce na hrade 9 nezamestnaných na obdobie 7 mesiacov od 15 mája do 15 novembra 2018.

Z kolektívu 9 hradných zamestnancov boli 4 odborní.

V roku 2018 sme hradných zamestnancov zapojili do pomocných ako aj odborných činností a to v rámci konzervačných prác na viacerých miestach hradu, stavby lešenia, vynášania materiálu a ostatných činností súvisiacich s údržbou hradného areálu, ktorého rozloha je väčšia ako 3 ha.

Zrealizované činnosti v roku 2018:

- A – konzervačné práce (práce na dvoch objektoch)
- B – technická podpora pre konzervačné zásahy
- C – činnosti súvisiace s revitalizáciou hradného areálu

A: Konzervačné práce

1. Prejazdová prístavba Hlavného paláca

Táto časť Hlavného paláca je z dlhodobého hľadiska v havarijnom stave a svojím umiestnením ohrozuje návštevníkov pamiatky. V tretej etape sme riešili v prvom rade interiér prístavby. Nevyhnutnou komplikáciou pri stavebnom postupe bolo nahrádzanie drevených výstuh novými trámami, ktoré boli vrátené na svoje pôvodné miesta. Trámy boli samozrejme vyrobené ručne, tradičným tesárskym spôsobom. V spomínanom interiéri bolo treba domurovať líčne murivo a čiastočne rekonštruovať presbytérium súkromnej panskej kaplnky. Ďalej sa podmurovala časť západnej steny a dopĺňalo sa jej líčne murivo z exteriéru. Prípadná štvrtá etapa by mala finalizovať konzerváciu torza.

K objektu je nutné pristupovať veľmi citlivo z dôvodu zachovania mnohých stavebných detailov (otlačky po drevených stavebných konštrukciách, torzá pôvodných omietok).

2. Dom Veliteľa

Tento objekt sa postupnými krokmi pripravuje na rekonštrukciu. Jedná sa o jedinú budovu na hrade, ktorá by časom mala byť zastrešená. Tomu musí predchádzať rekonštrukcia jednotlivých stien, čo je pomalý a z metodického, ale aj remeselného hľadiska náročný proces. Rekonštrukčné práce pokračovali na, v súčasnosti najohrozenejšej a navyše zaniknutej, severnej stene budovy.

Severná stena Domu Veliteľa, kde pekne vidno náročnosť riešenia situácie z pohľadu metodického, aj remeselného.

B: Technická podpora pre konzervačné zásahy

Vynášanie náradia, materiálu

Hrad Muráň je špecifický svojou polohou, rozlohou a nedostupnosťou. Všetko náradie, stavebné stroje, lešenie, rezivo a všetok materiál sa vynáša manuálne v náročnom teréne cca 450 m. Na úseku 250 m nie je možné použiť ani fúrik.

Manipulácia s pieskom, ktorý nie je možné nákladným autom dovieŕ pod hrad je pomerne náročná. Piesok bol zložený 1,2 km od hradu, kde ho treba naložiť na vlečku traktora, ktorý piesok vyvezie a zloží cca 400 m od hradu. Tam sa piesok navrečuje a ručne vynáša na hrad. S vynášaním piesku pomáhali aj návštevníci hradu, tak ako aj v minulosti. Túto sezónu podľa odhadov pomohli vynieŕ cca polovicu z celkového množstva kameniva.

Stavebné zázemie sa nachádza pri Dome veliteľa, ktoré je od studne vzdialené cca 200 m. Vodu sme čerpali zo studne vysokotlakým čerpadlom a taktiež sme používali hadice, cez ktoré bolo možné dostať vodu, s jednou medzistanicou, až k stavebnému zázemiu.

C – činnosti súvisiace s revitalizáciou hradného areálu

Hrad Muráň sa nachádza v Národnom parku Muránska planina v Národnej prírodnej rezervácii Cigánka, pričom hradný areál je v 4. stupni ochrany prírody a priestor bezprostredne za hradbami v 5. stupni. Akákoľvek činnosť na hrade musí byť vopred schválená úradom životného prostredia a realizovaná v spolupráci so Správou NP Muránska planina, ktorá je ústretová, nakoľko vidí výsledky systematickej záchrany hradu.

Údržba v areáli hradu - vegetácia (okrem stromov, ktoré sa redukujú cielene v zmysle súhlasov OÚ, odbor životného prostredia v BB) bola redukovaná kosením a odstraňovaním koreňov. Dá sa skonštatovať, že po šiestich rokoch sústavnej údržby získava areál hradu príjemný lesoparkový charakter. Návštevníci tak majú možnosť predstaviť si hradný areál komplexnejšie. Pričom nie je nutné areál úplne odlesňovať a vytvoriť z neho rúbanisko, naopak stačí pravidelná údržba. Vzhľadom k značnej rozlohe celého hradného komplexu je práca zamestnancov projektu na údržbe areálu veľkým prínosom.

Záver správy

Hrad Muráň je jedinečným miestom, kde sa darí sklbiť ochranu NKP s ochranou prírody a tento prístup si čoraz častejšie uvedomuje nielen laická, ale aj odborná verejnosť. V posledných rokoch, kedy je trendom zrúcaniny stále viac prispôbovať pre potreby turizmu a zbaviť ruiny akéhokoľvek náznaku vegetácie, je Muráň v podstate mementom. Ukazuje, že konzervácia ruiny nemusí nutne prebiehať nevkusným, až zverským spôsobom, ako sa tomu deje na mnohých slovenských zrúcaninách. Naopak, Muránsky hrad sa príliš nemení a napína tak podstatu pamiatky, ktorá by už z princípu nemala dramaticky meniť svoj vzhľad.

Na fotografii je delegácia zo spriazneného moravského hradu Lukov, ktorá ocenila spôsob, akým sa hrad konzervuje.

Záverečnú správu vypracoval:

Viktor Šima, koordinátor pamiatkovej obnovy v roku 2018

Schválil:

Ing. Roman Goldschmidt, starosta obce
V Muráni dňa 05.12.2018